

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA BREMER-FÖRBUNDET
❧ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❧

ÅRGÅNG 11
FEBRUARI
1924

Collan-Oljan

Världens förnämsta läder-
preservativ, gör skodonen
absolut vattentäta och minst
dubbelt varaktiga.

A.-B. Collan-Olje-Fabriken
T. OLSEN - STOCKHOLM

Mathilda Staël von Holstein

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund
Malm Morgsgatan 3, STOCKHOLM
Telefon: 244 88. Norr 244 19

Familjerätt. Hyresärenden.
Testamenten. Bouppteckningar.
*Förfrågningar från landsorten
besvaras omgående.*

Annons

för HERTHA upptagas av
fröken SIGNE MALM,
Västeråsgratan 3. V. 128 97

Advokat

Eva Andén

Jur. Kand.

Led. av Sveriges Advokatsamfund.
Lilla Vattugatan 14, Stockholm
Tel. 75 76, 75 92, Norr 183 36

*Familjerättssaker, Testamenten,
Boutredningar, Hyressaker,
Kättegångar.*

Juridiska uppdrag av alla slag.
Även skriftliga förfrågningar.

PASSFORMEN

å alla NK:s konfektionsvaror är så
fulländad, att man med fördel köper
dessa i stället för skräddarsydda kläder

A/B NORDISKA KOMPANIET

Dr. ELIN BECKMAN, Hetluftinstitut

Hetluft, Diathermi, Konstgjord höglandssol, Massage.

Rheumatism, gikt, **nervsmärtor**, ledutgjutningar och stelheter, frostsador och börjande
ålderdomsbrand, allm. kraftnedsättning etc.

Tel. 105 52

Barnhusgatan 12 Vardagar utom lördagar, halv 3-4

Tel. 105 52

Under sommaren i Södertälje: Vard. 3-4. Tel. 1250.

Telefon

539

Malmö

Per slow's

**Siden & Manu-
fakturaffär**

Alltid nyheter i största urval

HERTHA

ÅRGÅNG XI

FEBRUARI 1924

HÄFTE 2

F.-B.-F. och kommittéförslaget om kvinnolönerna.

F från skilda håll, vederbörande myndigheter, officiella institutioner, kvinnoföreningar, komma i dessa dagar utlåtanden och skrivelser med anledning av 1921 års lönekommittés betänkande. Fredrika-Bremér-Förbundets ingående motiverade skrivelse till Kungl. Maj:t i saken utgör ett fasthållande av den ställning till det kvinnliga löneproblemet F.-B.-F. redan tidigare tagit, grundad på principen att lön bestämmes av befattningens art och icke därjämte av befattningshavarens kön. De nuvarande tryckta ekonomiska förhållandena, som ur statsfinansiell synpunkt gjorts starkt bestämmande för lönekommitténs förslag, har emellertid F.-B.-F. även funnit för sin del så svåröverkomliga att det anser dem som ett hinder i detta nu för en omedelbar och fullständig lösning av likalönprincipen. Vikten låg därför nu uppå att finna en utväg, som erbjöd möjlighet till utveckling fram till lika löneförhållanden för manliga och kvinnliga befattningshavare i alla grader. Kommittéförslaget om gemensam löneplan för män och kvinnor erbjuder en sådan utvecklingsmöjlighet. F.-B.-F. förordar på grund härav en dylik löneplan,

men understryker att de i förslaget ingående procentuella avdragen å de kvinnliga tjänstemännens löner måste vara av provisorisk karaktär.

I överensstämmelse med denna uppfattning vänder sig förbundet emot herr E. Erikssons reservationsvis gjorda förslag om skilda löneplan för män och kvinnor.

Den uttömmande och förträffliga kritik av kommittémajoritetens motivering för de föreslagna procentuella löneavdragen för kvinnliga statstjänare, som de tvenne kvinnliga kommittémedlemmarnas reservation utgör, omfattar F.-B.-F. återigen i dess helhet samt uttalar sin förhoppning att de av kommittémajoriteten åberopade synpunkterna, sedan de i reservationen med sådan effektivitet bemötts, ej vidare i den mån de ej hänföra sig till den ekonomiska situationen och olikheter i mäns och kvinnors pensionsförhållanden må anföras som motiv för lägre kvinnolöner.

Hänsynen till statsfinanserna och pensionsförhållandena, betonar förbundet, i likhet med de kvinnliga kommittéledamöterna, vore de enda berättigade skälen för bibehållandet av en lägre löneställning för vissa

kvinnliga befattningshavare. Konsekvensen härav vore emellertid att den lika behållna lön för manliga och kvinnliga tjänsteinnehavare, som kommittén föreslår gälla fr. o. m. femtonde lönegraden, borde kunna tillämpas jämväl inom andra lönegrader. Trettonde och fjortonde lönegraderna omfatta uteslutande tjänster, till vilka kvinnor först med behörighetslagens ikraftträdande erhålla tillträde, det skulle således ej medföra merkostnad för staten att i dessa fall tillämpa likalönsprincipen. Emellertid ifrågasätter likaledes förbundet, att samma behållna lön kunde tillerkännas kvinnorna som man även i ett par närmast lägre lönegrader, då till dessa grader hänförs några av de befattningar varit till kvinnor för närvarande kunna nå inom statsverket och likalönsprincipens tillämpning härvidlag skulle föranleda endast oväsentligt ökade kostnader.

Kommitténs förslag om särskilda familjetillägg för att tillgodose familjeförsörjarnas ökade behov anser förbundet ej i och för sig strida mot likalönsprincipen men påpekar inkonsekvensen av att kommittén jämsides med förslaget om särskilda familjetillägg motiverar utmätandet av lägre löner åt kvinnorna med männens större behov som familjeförsörjare.

Med ytterligare motivering på andra skilda punkter utmynnar F.-B.-F:s skrivelse i följande yrkanden:

att förslaget om en för manliga och kvinnliga befattningshavare gemensam löneplan må vinna Kungl. Maj:ts bifall;

att den av kommittémajoriteten anförda motiveringen till lägre löneställning för kvinnor icke må bli av Kungl. Maj:t godkänd;

att principen om lika behållen lön för manlig och kvinnlig befattningshavare må tillämpas inom de lönegrader, där det kan ske med ingen eller ringa merkostnad för staten, och i varje fall från och med den trettonde lönegraden;

att pensionsåldern för kvinnor må höjas i enlighet med kommitténs förslag;

att Kungl. Maj:t för innevarande riksdag må framlägga förslag om ordnandet av kvinnliga befattningshavares avlönings- och pensionsförhållanden samt

att löneregleringen för samtliga kvinnliga befattningshavare, som kommittébetänkandet avser, må träda i kraft den 1 juli 1924 eller att, om lönereglering omedelbart genomföres endast för första lönegraden och för övrigt i den mån, som är nödvändigt för behörighetslagens ikraftträdande, löneregleringens genomförande för samtliga i kommittébetänkandet avsedda kvinnliga befattningshavare må äga rum den 1 juli 1925.

Statsanslag till Apelrydsskolan.

F.-B.-F:s fruktodlings- och trädgårdsskola Apelryd har för innevarande arbetsår tillerkänts ett statsanslag av 10,000 kr. Härav 8,000 kr. till den tvååriga kursen och 2,000 kr. till åttamånaderskursen.

Årets riksdag.

Sedan en månad tillbaka pågår 1924 års riksdag. Remissdebatten är sedan länge avspelad. Mot all förväntan gick den i fridsamhetens tecken. Vad som finnes av kamplynn och oppositionslust — och dessas existens lär näppeligen kunna betvivlas — sparar sig tydligen för kommande stora tillfällen.

Under tiden ha motionerna östs ut över kamrarnas bord. Vi ha här av speciellt intresse att nämna dem som i direktaste grad i en eller annan riktning beröra kvinnornas ställning och förhållanden.

Naturligt nog blir det därvid i första hand motioner av de kvinnliga riksdagsledamöterna, som här kunna nämnas, som kvinnor ha dessa självfallet tagit på sig att inom riksdagen bevaka kvinnornas intressen.

I respektive första och andra kammaren ha fröknarna Kerstin Hesselgren och Elisabet Tamm motionerat om behörighetslagens ikraftträdande från och med 1 juli i år samt framfört direkta yrkanden med avseende på de kvinnliga befattningshavarnas avlönings- och pensionsförhållanden. Utgångspunkten är samma som den av kvinnoföreningarna intagna, lika lön för män som kvinnor för samma befattning, men med direkt krav att denna princip tillämpas även nedåt, i elfte- fjortonde lönegraden, vid de nyreglerade verken, som kommittébetänkandet i saken gjort sina stipulationer för.

Samma två motionärer ha i var sin kammar, i väntan på den nya lösdrivarlag som kan tänkas bättre sörja för de kvinnliga lösdrivarna, vilka ju till största delen utgöras av

prostituerade, väckt motion om att ett anslag ställdes till tvångsarbetsanstaltens i Landskrona förfogande, varigenom möjlighet gäves att som dennas ombud anställa en lämplig och välkvalificerad kvinna, som hade till uppgift att bistå de frigivna kvinnliga lösdrivarna med råd och dåd när de stå i begrepp att lämna anstalten. Ett försök således att råda bot på den stora återfallsprocent som sorgligt nog är ett faktum.

I betraktande av det statsfinansiella läget ha motionärerna ej ansett sig för ändamålet böra ifrågasätta högre belopp än 8,000 kr.

I första kammaren har fröken Hesselgren och i andra kammaren fru Östlund, fröken Tamm, fröken Wellin och fru Thuring väckt en motion med anhållan hos Kungl. Maj:t att det påbörjade utredningsarbetet angående åtgärder för beredande av bättre vård i vissa fall åt barnsängskvinnor och nyfödda barn måtte återupptagas och av utredningen föranlett förslag med det snaraste föreläggas riksdagen.

I sin motivering påpeka motionärerna att av tillgänglig statistik har framgått att ett stort antal förlossningar försiggå under oförsvarligt bristfälliga hygieniska förhållanden.

I andra kammaren motionerar fröken Wellin om utredning angående i vad utsträckning sjukskötersketjänster böra medräknas i tjänster som ingå i statens anstalt för pensionering.

Fru Östlund m. fl. motionera i andra kammaren om avslag på Kungl. Maj:ts förslag om sänkning av dyrtidshjälpen till distriktsbarnmorskor.

Hr Jonsson i Hökhult m. fl. väcka i andra kammaren motion om skrivelse till Kungl. Maj:t om åtgärder för att avgiftspensioner till äkta makar måtte tillräknas dem på så sätt, att hustrun efter mannens död erhåller hälften av den pension, för vilken avgifterna dock utgått ur det gemensamma boet.

Årstabygget — de svenska kvinnornas eget hus.

Sedan 1914, det ödesdigra året, har idén att skapa fram ett kvinnornas eget Årsta, ett deras eget hus så som tanken på detta tog form genom den Baltiska utställningens Årsta i Malmö, varit aktuell och dock måst skjutas undan från aktivt förverkligande på grund av rådande tryckta konjunkturer. Årsta-kommittén, som haft att föra fram saken och som haft att för egen räkning direkt bära krigets återverkningar i och med att

det 1914 beslutade och redan ordnade utskickandet av teckningslistor för startande av företaget måste på grund av krigsutbrottet inhiberas, har emellertid nu, som man hoppas i en lycklig stund, sett sig i stånd att skicka ut ett upprop för planens förverkligande. Detta må här tala för sig självt, liksom de många namnen på skilda föreningar och enskilda personer under uppropet tala om huru intresset för saken redan är livligt i vida kretsar.

Till Sveriges kvinnor!

I och med tidens hastigt växande krav på kvinnornas insatser i det offentliga arbetet och i samhällliga frågor har för Sverges kvinnor allt starkare framträtt behovet av ett eget gemensamt hem, en byggnad inom vars väggar ländets kvinnor kunna stämma möte till förhandlingar, till samfällt arbete och till samfällid fest, och där yrkeskvinnan kan finna en fristad efter slutad arbetsdag. Planer att bygga detta de svenska kvinnornas hus ha också länge varit å bane och hade redan 1914 vid kvinnornas utställning »Årsta» i Malmö inom Fredrika-Bremer-Förbundet tagit så fast form, att förbundet tillsatte en kommitté, den s. k. Årstakommittén, med uppdrag att föra fram frågan. Kommittén hade

redan utsänt listor för att genom andelsteckning samla medel till en byggnadsfond för »Årstaklubben», såsom företaget preliminärt benämnts, då krigsutbrottet hindrade fullföljandet av denna liksom av så många andra planer. Önskemålet såsom sådant står dock alltjämt oförändrat kvar, även om det tryckta ekonomiska läget synes komma att för måhända lång tid framåt utgöra ett oöverstigligt hinder för förverkligandet av det ursprungligen tänkta stora byggnadsföretaget. Emellertid kan ju, särskilt på penningmarknaden, en viss lättnad numera skönjas. I stark känsla av att en kvinnornas byggnad snarast möjligt bör komma till stånd hava undertecknade föreningar och enskilda personer där-

för ansett tiden nu vara inne att ånyo upptaga tanken på planens realiserande. Åt det förslag, vi härmed framlägga, hava vi dock givit en väsentligt modifierad form.

Planen avser nämligen att man skall inköpa en centralt belägen fastighet i Stockholm. Den nyinredning, som där skulle komma att behövas, skall till sin omfattning göras beroende allenast av behovet och de ekonomiska resurserna. Men man kommer dock under denna successiva utveckling att med väsentligt mindre kostnader kunna nå, om ej alla, så dock en stor del av samma fördelar, som man avsett med en fullständig nybyggnad. Så snart tillräckliga medel influtit, skall köp av en fastighet avslutas och ombyggnaden därefter omedelbart igångsättas.

Alla Sveriges kvinnor veta vad de önska att återfinna inom denna byggnads väggar, och det är vår förhoppning, att många av dessa önskemål skola kunna förverkligas, även om vi ej själva få resa vår byggnad från grunden. Föreningar och styrelser skola där finna angenäma sammanträdeslokaler, yrkes- och hemkvinnorna trevliga klubbrum med riklig tillgång till böcker, tidningar och tidskrifter. Kvinnoföreningarna skola också där kunna sammanföra sina respektive expeditionslokaler. Den stora svårigheten för kvinnliga resande att till rimligt pris finna bostad i Stockholm vill Årstabyggnaden avhjälpa genom att inreda bekväma resanderum jämte restaurang. Restaurangen avser huvudsakligen att erbjuda en angenäm lunch- och

middagslokal och skall förbindas med en mindre festvåning samt en sal för föreläsningar, konserter etc. Med särskild tanke på förstädernas kvinnor komma även att inredas mindre rum, avsedda att hyra per timme, för vila, omklädning och liknande.

Undertecknade hava tänkt sig planens förverkligande genom en ekonomisk förening u. p. a. bildad enligt följande grunder.

Varje andel skall lyda å 50 kronor med rätt för medlem att teckna obegränsat antal andelar. Utdelning å tecknat belopp får utgöra högst 5 procent. Varje medlem äger en röst, oavsett antalet tecknade andelar.

Konstituerande möte med föreningen kommer att avhållas i Stockholm före den 15 april 1924. Kallelse till detta utfärdas genom tillkännagivande i två dagliga tidningar senast en vecka före mötet. Dessutom kommer kallelse att utsändas till andelstecknare.

Skulle någon vilja särskilt stödja föreningens framtida ekonomi kan detta ske genom tecknande av gåvor — i första hand avsedda till anskaffande av inventarier.

Svenska kvinnor! Vi vända oss härmed till var och en av Eder, till hemmens kvinnor icke mindre än till yrkeskvinnorna, med uppmaning att genom andelsteckning eller gåvor, genom personliga insatser av intresse och arbete hjälpa till att skapa ett nytt Årsta i ett de svenska kvinnornas eget hus.

För Fredrika-Bremer-Förbundet:

Lizinka Dyrssen, f. af Ugglas.

För Akademiskt bildade kvinnors förening:

Alma Sundquist.

- För Allmänna valmansförbundets centrala kvinnoråds arbetsutskott:
Alexandra Skoglund.
- För Fredrika-Bremer-Förbundskretsen Stockholm med omnejd:
Ellen Kleman.
- För Frisinnade kvinnors riksförbund:
Kerstin Hesselgren.
- För Föreningen G. C. I.:
Louise von Bahr.
- För Föreningen kvinnor i statens tjänst:
Berta Koërsner.
- För Föreningen självförsörjande bildade kvinnors vilohem:
Walborg Lagerwall.
- För Föreningen svenska konstnärinnor:
Ida von Schulzenheim.
- För Stockholms Småskoleförbund:
Hanna Bratt.
- För Stockholms stads kvinnliga tjänstemäns förbund:
Karin Nilsson.
- För Styrelsen för Svensk sjuksköterskeförening av 1910:
Bertha Wellin.
- För Svenska kvinnors centralförbund för fysisk kultur:
Ada Nilsson.
- För Svenska Kvinnornas Nationalförbund:
Bertha Nordenson.
- För Svenska sektionen av Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet:
Matilda Widegren.
- För Sveriges Folkskolelärarinneförbund:
Maria Jönsson.
- För Sveriges moderata kvinnoförbund:
Elisabet Falkenberg.
- För Sveriges Slöjdlärarinneförening:
Ida Norrby.
- För Sällskapet Nya Idun:
Ida von Plomgren.
- För Tidningen Iduns kvinnoklubb:
Marika Stjernstedt.
- För Vita Bandet:
Maria Sandström, ordf. Emilia Rathou, sekr.
- Årstakommittén:
Signe Laurell, ordf. Alida Jakobson, sekr. Alma Faustman, f. Karsten. Agnes Hellner, f. Ekman. Agnes Ingelman, f. Palmstierna. Karin Johansson. Mathilda Staël von Holstein. Gertrud Törnell, f. Weber.
- Greta Adrian, Örebro. Julia von Bahr, Lerum. Signe Berg, Saltsjöbaden. Signe Bergman, Stockholm. Anna Berggren, Gävle. Anna-Brita Bergstrand, Stockholm. Pauline Brunius, Stockholm. Märtha Bucht, Luleå. Anna Bugge-Wicksell, Mörby, Stocksund. Ebba Böklin, Täckhammar. Gerda Cederblom, Stockholm. Sadie Dahlbäck, Jönköping. Marianne Ekman, f. Klingspor, Mariestad. Anna Falk, Kalmar. Kerstin Fjetterström, Stockholm. Karin Fjällbäck-Holmgren, Stockholm. Emma Heilborn, f. Staaß, Djursholm. Martha P:son Henning, Uppsala. Anna Herrlin, f. Björkegren, Lund. Ellen Key, Strand, Alvastra. Tekla Krikortz, f. Stockenberg, Falkenberg. Selma Lagerlöf, Mårbacka, Sunne. Sigrid Leijonhufvud, Stockholm. Anna Lindhagen, Stockholm. Emmy af Malmberg, Hälsingborg. Maria Mannheimer, f. de Maré, Göteborg. Gerda Meyerson, Stockholm. Leonore Odencrants, f. Ekman, Borås. Louise Palander, Djursholm. Augusta Palmberg, Örebro. Elisabeth Quensel, f. von Mentzer, Malmö. Stina Quint, Stockholm. Ruth Randall-Edström, Västerås. Stina Rodenstam, Hudiksvall. Elisabeth Roos, Visby. Tyra Schartau, Jönköping. Anna Staël von Holstein, Ystad. Louise Stenbock, f. Mörner, Linköping. Julia Svedelius, Stockholm. Mary von Sydow, f. Wijk, Göteborg. Anna Tamm, Fånö, Stockholm. Elisif Théel, Stockholm. Signe Trygger, f. Söderström, Stockholm. Louise Ugglå, Linköping. Sigrid Ulrich, Her-serud. Anna-Lisa Unander-Scharin, Umeå. Lydia Wahlström, Stockholm. Signe Wennberg, Hälsingborg. Lilly Westeson, Gällivare. Elin Wägner, Lund. Carin Wästberg, Stockholm.

Tilgang og Ligelön.

Det gøres ikke sjældent gældende, at gennemførelsen af Princippet »Samme Løn for Mand og Kvinde i samme Stilling» vil skade Kvinderne derved at man ikke, naar Lønnen bliver densamme for Mand og Kvinde, vil anvende og ansætte Kvinder, og dette argument mod »Ligelønnen» understøttes da som Regel med en Henvisning til, at der i Lande, hvor Princippet er bleven gennemført, ovenhovedet ikke er ansat Kvinder i offentlig Tjeneste efter Ligelønnens Indførelse.

En nærmere Belysning af dette Forhold kunde maaske i Øjeblikket interessere Herthas Læsere, og jeg skal derfor nedenfor gøre nogle enkelte Bemærkninger derom, hovedsagelig naturligtvis for Danmarks Vedkommende, hvor Ligelønsprincippet som bekendt blev gennemført i Stat og Kommune i 1919.

Hele Spørgsmaalet om, hvorvidt og i hvilket Omfang man skal eller vil bruge Kvinder og ikke Mænd til visse Arbejder, har vel nok under den lavere Kvindeløn ganske overvejende været af økonomisk Karakter — saaledes at forstaa, at man fra Begyndelsen har anvendt Kvinder, fordi de kunde faas billigere. Efter alt at dømme maa man tro, at man under disse Forhold har gjort en særdeles god Forretning ved at bruge Kvinder, i det disse i meget stort Antal har været anvendt i det tidligere »Mands-Arbejde». Der bruges saaledes i Danmark (med ca. 3 Mill. Indbyggere) ca. 230,000 Kvinder

i Erhverslivet udenfor Hustyendegningen (der beskæftiger ca. 130,000).

I Tekstil- og Beklædningsindustrien er Kvinderne i Færd med helt at fortrænge Mændene, og ligeledes i Cigar- og Tobaksindustrien, hvorimod de ringere Vilkaar ikke har kunnet bevare Kvindernes Overtal i specielt kvindelige Erhverv som Mejeriarbejdet, der her i Landet een gang næsten udelukkende var Kvindearbejde. Dette er nu næsten udelukkende Mandsarbejde.

I Cigar- og Tobaksindustrien er Lønnen ens for Mand og Kvinde.

Det er altsaa klart, at ogsaa andre Faktorer end Lønnen har bestemt Kvinders Anvendelse i det Hele taget.

Derhos maa det erindres, at det er samfundsmæssig nødvendigt, at den kvindelige Arbejdskraft kommer til Anvendelse, og at Industri og andre Erhverv overhovedet slet ikke kunde undvære den kvindelige Arbejdsstyrke den nu raader over, — og som desuden maa og skal forsørge sig ligesom de mandlige Arbejdere.

At Anvendelsen af Kvinder paa noget som helst Omraade skulde staa og falde med en dog forholdsvis ringe Forskel i Lønnen, er derfor næppe sandsynligt.

Angaaende Forholdene i dansk Statstjeneste kan jeg oplyse, at der f. Eks. ved Statsbanerne i 1917 var ansat ca. 200 Kvinder og i 1922 — 3 Aar efter »Ligelønnen» — ca. 550, og i

Telegrafetaten i 1915 600 Kvinder og i 1922 ca. 1,500 Kvinder.

Antallet af Lærere er omtrent nu som før 1919 — dog kan maaske konstateres en ringe Tilbagegang i de mest »landlige» Sogne, hvor Reformens Gennemførelse har sat Panik i de vise Fædre i Sogneraadene.

I det finske Postvæsen er ansat langt flere Kvinder end Mænd. Der har aldrig været Forskel paa Mænds og Kvinders Løn. Det Argument, at der ikke er ansat Kvinder efter Gennemførelsen af Ligelønsprincippet, er ikke rigtigt — tværtimod blev der i Aarene 1920—21 antaget usædvanligt mange Kvinder i alla Statsinstitutioner der i Landet, men dette skyldes ialtfald delvis Mangel paa mandlig Arbejdskraft, foraarsaget ved »de gyldene Aar» i de private Erhverv. I de seneste Aar er der ganske riktigt kun ansat forholdsvis meget faa Kvinder — men der er saa godt som heller ikke ansat Mænd. Begge Forhold er simpel Følge af de allevegne raadende Sparebestræbelser og den almindelige Arbejdsformindskelse paa grund af Erhvervslivets Tilbagegang.

*

Som det vil ses, foreligger der icke i de herværende Forhold Grundlag for nogen Tro paa, at Kvindearbejdets Saga i Erhvervslivet skulde være endt eller truet ved Ligelønsprincippet Gennemførelse. Men skulde det under normale Forhold vise sig, at denne Antagelse slog til, da var dette jo ingenlunde noget Argument mod Ligelønnens Berettigelse, men kun et overmaade kraftigt Bevis for, at det vilde

være højst forkasteligt ogsaa i Fremtiden at lade Mænd alene være bestemmende i dette Forhold. Og saa snart den mindste Antydning heraf forelaa, vilde naturligvis de kvindelige Borgere her — som i andre Lande — vide at træffe virksomme Foranstaltninger til at hindre, at samtlige Landets Embeder og Stillinger af mandlige Administrationer o. l. beholdtes Mænd, mens Kvinderne — den største Halvdel af Borgerne — blev sat udenfor.

ANNA WESTERGAARD.

Kringblick

En kabinettsfråga. Med i den uppseendeväckande händelse som den första engelska arbetarregeringen är kommer också nyheten av en kvinnlig medlem av ministären. »So far, so good!», utropar *The Woman's Leader*, men efterlyser i samma andetag Margaret Bondfield i kabinettet. — Kanske är det impertinent av oss, fortsätter den engelska kvinnotidningen — med en markerad anspråkslöshet som osvikligt framhäver den givna rätt den, som varje annat pressens organ för kategorier av landets myndiga medborgare, har att yttra sin mening om i vilkas händer det direkta avgörandet lägges i fråga om riksledningen — att blanda oss i det delikata ärendet: kabinetts sammansättning. Vi ska nöja oss, slutar den helt menlöst, med att fråga våra läsare om det funnits en möjlighet att en manlig medlem av arbetarpartiet med Miss Bondfields arbetsrekord, med den post hon bekläder i Trade Union Congress och med hennes utomordentliga personliga prestige skulle ställts utanför det nya kabinettet?

Svaret på frågan torde nog vara självfallet. Engelskt folk vet att det är regeringspartiets mest betydande personligheter som bilda kabinettet, och Miss Bondfield är utan gensaga en av dessa. Men den gamla surdegen sitter i över allt, Margaret Bondfield är i alla fall

en kvinna, hon må väl vara nöjd med att ha attacherats i den yttre kretsen!

Hennes högerkollega i parlamentet, Lady Astor, har emellertid haft ett ord att säga, som hörts, i fråga om undanskjutandet av Margaret Bondfield från kabinetts för männen reserverade krets. Kanske skulle någon kunna invända att det är lätt att indigneras då det gäller ett annat partis göranden och låtanden. Men härvidlag var indignationen äkta, sprungen ur fullt fördomsfri uppskattning av Miss Bondfield och reagens mot att könsstrecket ännu är gällande där ensam kapacitet torde vara bestämmande.

Sällskapsliv och politik. Lady Astors fördomsfrihet gör sig gällande både på det ena och det andra sättet. Hennes politiska »At Homes» ha hunnit bli en välkänd och uppskattad faktor i det engelska parlamentslivet, men till skillnad från andra »politiska» värdinnor, begränsar inte Lady Astor sin gästfrihet till medlemmar av sitt eget parti utan inbjuder män och kvinnor av alla partier och åskådningar till sina mottagningar. En särskilt intressant sådan ägde rum den 11 januari då hon inviterat en större samling gäster för att träffa Mrs Fawcett och sina egna sju kvinnliga parlamentskolleger, vilka som bekant inta vitt skilda politiska ståndpunkter. Det ståtliga hemmet no. 4 St. James Square var fyllt av gäster som kommit för att hedra dessa den nya tidens kvinnor.

Där man sitter trångt. Geddesyxan har åtskilligt att uträta i det beträngda tyska riket. Ekonomien gör det till en oävislig nödvändighet för riksregeringen att göra långtgående reduktioner av den väldiga armé av tjänstemän, som gjort den forna militärstaten Tyskland till en »Beamtensstaat». Däröfver kan, vad avsikten beträffar, intet vara att säga. Annat är hur det känns för dem som det går ut öfver.

Och som alltid är det främst kvinnorna det hela drabbar. Beslutet om att avskeda 25 proc. av anställda statstjänstemän, betyder att framför allt mängder av kvinnor bli arbetslösa.

I första hand avskedades de extra ordinarie

anställda och de ogifta, å andra sidan alla, som kunna underhållas på en annans inkomst, mans eller föräldrars, och vilka helt ologiskt betecknas som »Doppelverdiener».

Det är inte nödvändigt att mera ingående dröja vid hur pass kvinnorna härigenom bli de lidande. De efter revolutionen för kvinnorna nyöppnade statstjänsterna ha dessa förra beklätt så kort tid att de i regel ännu ej blivit fast anställda. Således avskedades de på grund av den första bestämmelsen, och de, som ej höra till denna kategori, kunna i stort taget inrangeras i den andra, som faller för Geddesyxan. Gifita och ogifta, lika direkt är det dem det gäller, de gifita därför att de ha inkomstgäande män, de icke gifita emedan de inte ha barn att underhålla.

Tyskorna veta att det är hård nödvändighet, som är orsaken till de beslutade reduktionerna, men det kan ändock inte förtänkas dem att de bitterligen känna att kvinnornas intressen och svåra belägenhet blott föga beaktas av de styrande. De veta också att det finns platser, där kvinnorna äro speciellt skickade för arbetet, som lärare, som sociala funktionärer m. m. Med Tyska Kvinnornas Nationalförbund i spetsen ha också från skilda kvinnohåll petitioner tillställts regeringen, vari man begär att kompetensfrågan även måtte beaktas vid reduktionernas verkställande och inte, för kvinnornas vidkommande, blott frågan om de äro gifita eller ogifta — vilken senare konsideration slutar endast med samma resultat: avskedande därför att de gift sig eller därför att de icke gift sig.

Lucretia Mott i aktuell politik.

Den stridande falang, som i U. S. A. bär namnet The National Woman's Party, har nu kommit så långt i sin lika-rättskampanj, inaugurerad förliden sommar med den effektfulla, historiskt trogna repetitionen av 1848 års kvinnomöte i Seneca Falls, att den fått sitt »Lucretia Mott-amendment» framlagt i kongressens bägge kamrar. Det är Lucretia Motts 1848 framförda rättskrav, i den av henne gjorda formuleringen: »Men and Women shall have Equal Rights throughout the United

States and every place subject to its jurisdiction», som nu genom därtill vunna kongressledamöter övergår till behandling i Förenta Staternas kongress i detta nådens år 1924 — för att, som dess förkämpar hoppas och vilja tro, möta samma segrande öde som Susan B. Anthonys också 1848 framförda krav på rösträtt för kvinnor, vilket efter intensiv agitation från kvinnohåll år 1920 som nittonde paragraf till konstitutionen gick igenom i kongressen, medförande äntligen politiska rättigheter åt kvinnorna i U. S. A.

»Equal Rights», The National Woman's Party's eget pressorgan, skildrar dramatiskt det historiska ögonblick då motionen framlades i senaten och kammaren. Det var måndagen den 10 dec. 1923, sjuttiofem år och fem månader efter det skandaliserande första offentliga kvinnomötet i U. S. A., som senator Charles Curtis, Kansas, stod i Förenta Staternas senat och efter att ha gått några steg uppför den mattbelagda gången fram mot talmansstolen med klart ljudande stämma uppläste Lucretia Motts skarpdefinierade formulering av en paragraf till konstitutionen, som skulle i ett drag ge kvinnorna i allt juridiskt lika ställning med männen.

Ett ögonblicks fullkomliga tystnad, nere i senaten, uppe på åhörareläktarna, följde på Mr Curtis' uppläsning av motionen.

Torsdagen den 13 dec. upprepades samma scen i kammaren, där Daniel Anthony, ävenledes från Kansas, introducerade Lucretia Motts »amendment» av konstitutionen.

De kvinnor, som vid detta tillfälle med lysande ögon, klappande hjärtan och sinnen fyllda av beslutsamhet från åhörareläktaren hörde Lucretia Motts genom dem nu framgiterade sjuttiofemåriga rättskrav framföras i kongressen, tillhöra till största delen den stridande gruppen av de amerikanska rösträttskinnorna, vilka likasom suffragetterna i England gingo in för intensiv och uppseendeväckande handlingspropaganda och liksom dessa oförfärat trotsade hån, förakt och fängelse. Nu gå de modigt i bräschen igen för det nya målet, nu som då till och med trotsande mängden av de egna, närmaste: de många kvinnor, som inte gilla det kom-

promissfria streck som i ett slag, utan vidare stipulationer och särmedgivanden, helt enkelt ställer män och kvinnor på samma plan med lika rättigheter på alla områden. Sju stora kvinnoföreningar, däribland den gamla, vittutgrenade amerikanska kvinnliga rösträttsföreningen, vilken som bekant omorganiserats under namn av National League of Woman Voters, har i personlig skrivelse till var och en av kongressens medlemmar protesterat mot denna kampanj för lika rättigheter efter Lucretia Motts uppdragna linje. Det är så mycket som äventyras! Allt vad som vunnits genom separatlagstiftning för kvinnor i arbetarskydd, m. m., m. m. Man förmligen darrar för något så fruktansvärt som att lika rättigheter skulle genomföras!

Vid internationella rösträttskongressen i Rom sistlidna maj såg och hörde man ofta med nöje Mrs Maud Wood Park, ordföranden i U. S. A:s delegation och likaledes ordföranden i National League of Woman Voters. Hennes logiska klarhet, när hon redde ut en sak, hennes praktiskt kloka grepp på de frågor, som kommo upp, kom en att med särskilt förtroende fästa sig vid denna ljusblickande amerikanska, som bar sitt huvud med det blonda hårets rika massa så högt och fritt. Man undrar, framför annat, nu, om hon glömt den synpunkt som Romkongressen i en resolution hävdade, att arbetarskyddslagstiftning är god i sig, men att den skall i lika mån skydda mannen som kvinnan.

National Woman's Party har också ett ord att säga i den riktningen till försvaret för det anfall som från kvinnornas eget håll kommit mot dess startade lika-rättskampanj. Litet var har man, från annan sida sett, också något att säga om det försvarliga i detta så enkla sätt att genom en grundlagsstipulation bringa ur världen de ändlösa diskussionerna om huruvida kvinnorna duga till den och den och den särskilda uppgiften och huru därmed skall ordnas. Vi veta något om det, här hemma, speciellt i dessa dagar.

Fredrika Bremer och Amiel.

Det på intim själsfrändskap grundade vänskapsförhållande som förband den åldrande Fredrika Bremer och den ännu unge Amiel är sedan en del år tillbaka ett bekant faktum för Fredrika Bremerkännaren. Den korta rad i Fredrikas resebok om Schweiz, där hon nämner Henri Frédéric Amiel som en av de vänner, »vilkas samtal gjorde mig livet rikare» och vilka hon brukade språka med i syrénbersån under de blommande frukträden i Jargonant, i det Couliniska hemmet, medan näktergalens drillar pärlade inifrån den lummiga häcken, räckte till att rikta in Klara Johansons osvikliga forskarspårsinne på Fredrikas relationer till den unge Genèveprofessorn. I förbigående sagt torde hennes forskningsiver härvidlag varit av dubbelt slag. För den som levt sig in i Amiels postumt utgivna *Journal Intime* — som långt efter hans död gjorde den utanför sin närmare krets okände och i livet ensamme tänkaren och drömmaren litteraturhistoriskt bekant — så som Klara Johanson gjort det med dennas överflyttning till den svenska *Endrömmares dagbok*, var givetvis Amiels part i relationen ävenledes av utomordentligt intresse. Det hela resulterade också i en hänvändelse till förvaltaren av Amiels litterära kvarlåtenskap och ägaren av honom tillhöriga efterlämnade brev, professor Bernard Bouvier i Genève, med förfrågan om Fredrika Bremerbrev till Ami-

el existerade och om i så fall dessa finge införlivas med den stora brevupplagan, som då var under utgivning. Några brev lyckades emellertid professor Bouvier då ej finna. Däremot lämnade han med tillmötesgående älskvärdhet ännu ej publicerade utdrag ur Amiels dagboksanteckningar, i vilka denne talar om sina sammanträffanden med Fredrika under hennes vistelse i Genève våren 1857. Dessa medtogos av Klara Johanson i hennes *Anmärkingar till Fredrika Bremers brev* och ge, med den tusch de erhållit genom K. J:s kommentarer, en utsökt liten skissering av den ideella intressegemenskapen och det personliga vänskapsbandet mellan Fredrika och Amiel.

Nu har emellertid ödet velat att de av K. J. förmodade breven verkligen hittats av professor Bouvier och att denne i samband med en serie Amiel-föreläsningar, som han under november—januari hållit i Sverge, kunnat framlägga dem för en, givetvis, intresserad svensk publik.

Det blev Fredrika-Bremer-Förbundets Stockholmskrets förbehållet att ordna denna, Fredrika-Bremer—Amiel-föreläsning i Stockholm. Den 17 januari fylldes Vapensalen i Grand Hotell av ett antal särskilt intresserade och direkt inbjudna personer; de lokala förhållandena nödvändiggjorde denna begränsning.

I ett briljant föredrag, som i snabb översikt gav Amiels Sverge-resa 1845

och hans intryck därifrån, hans bekantskap med Fredrika genom läsningen av Hemmet, Grannarna och H e r t h a samt till sist de bådas personliga sammanträffanden i Genève 1857, hade professor Bouvier lagt in uppläsningen av breven till Amiel, vilka med den Fredrika Bremer egna omedelbarheten som brevskriverska utgjorde varma och levande ord från henne till den unge vännen. Som alltid är hon redo att oförbehållsamt ge av egen erfarenhet för att hjälpa sin vän till rätta. Grubbel och livsfrånvändhet vill hon med mjuka och varma händer ta bort ifrån honom, och hon ger honom recept på botemedel. Både sådana som hon själv använt — och sådana som hon för sin del aktsamligen hållit sig ifrån: resor, långa, i främmande länder, de jagade bort skuggorna i själen, och — giftermål. Hon pläderar med iver sin sak särskilt på den sista punkten och går till och med så långt, på andra sidan om risken att prövas i fråga om utsagans fulla trovärdighet, att vinka

med en liten möjlighet av egen kapitulation inför Amiel om hon varit en tjugu år yngre. Hon visste att den melankoliske grubblaren kunde ha gott av en smula eggande livsfrisk utsagdhet, och hennes samvete behövde ej besväras av den riskfria och medvetna lilla överdriften.

Först och sist var hon färdig att rikt och varmt ge Amiel allt vad hon hade att ge för att hjälpa honom igenom mörka stunder och livets tyngd.

Professor Bouviers spirituella föredrag bevarade in i varje detalj dragen av Fredrika Bremers och Henri Frédéric Amiels förnäma vänskapsförhållande sådant det genom breven och dagboksanteckningarna kommer till synes.

Som ordförande i F.-B.-F:s Stockholmskrets framförde fröken Ellen Kleman ett tack för det utsökta nöje professor Bouvier berett de närvarande, och den charmerade publikens livliga applåder tolkade likaledes den erkänsla för en sällsynt intressant afton.

Internationella kvinnokonferenser 1924.

Våren och sommaren komma med inte mindre än fyra internationella kvinnomöten, av vilka ett dock har en mera exklusiv karaktär på grund av att det i egentlig mening är ett styrelsemöte och således berör endast den ledande kretsen av föreningen, I. C. W:s exekutivmöte i Köpenhamn instundande maj.

Den första stora konferensen, som går av stapeln, är fredskonferensen i London den 5—8 maj under Lady Aberdeens ordförandeskap. Den är avsedd att utgöra ett stort upplysnings- och propagandamöte i syfte att upptaga frågan vad som kan göras till förebyggande av krigsorsaker. Internationella kvinnoföreningar i allmänhet och dessas nationella grupper väntas skicka representanter till konferensen, och samtliga medlemmar ha fritt tillträde mot uppvisande av kongresskortet, som erhålles genom International Council of Women's byrå, 26 Victoria Street, London, S. W. 1.

Programmet, som är särdeles omfattande, upptar för måndagen den 5 maj undervisnings- och uppfostningsfrågor, varvid särskilt framhålles vikten av en reformerad historie- och geografiundervisning i skolor och högskolor med internationell samhörighet som utgångspunkt. Tisdagen den 6 ägnas problemet internationellt sinne hos individerna. Onsdagen den 7 existerande internationella konventioner och dessas tillämpning. Torsdagen den 8 demokratisk kontroll av utrikespolitiken samt regeringarnas internationella sinne, varvid upptages frågan om ett verkligt, allomfattande Nationernas förbund samt universell reduktion av

all slags rustning utmynnande i allmän avrustning.

Stora offentliga kvällsmöten anordnas den 2, 6 och 8 maj i en av de stora utställningshallarna; som bekant är vid denna tid British Empire Exhibition öppnad i London.

Samtidigt med fredskonferensen i London har Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet inbjudit till fredskongress i Washington. Denna stora internationella fredsorganisation, som skapats fram mitt under brinnande världskrig och som förmådde att under de förhållandena samla de med varandra krigförande ländernas kvinnor, har nu under Jane Addams ordförandeskap den första fredskongressen i Amerika efter kriget. Att den hålles samtidigt med Londonkongressen kan möjligen vid första betraktandet förefalla egendomligt, men den ena betyder tvivelsutan inget intrång på den andras gebit, ej heller avbräck i någons syfte. Å bägge håll är det önskan att inom det egna landet genom en kraftig fredsviljedemonstration väcka människor till eftertanke och ansvar inför den förtvivlade världssituationen, och som verksamt medel därtill gör man denna demonstration internationell. Säkert kommer det också räcka till med sant internationellt tänkande människor på bägge hållen.

Internationella kvinnoförbundets andra exekutivmöte under femårsperioden mellan dess ordinarie stora kongresser äger rum i Köpenhamn den 20—28 maj under ordförandeskap av Lady Aberdeen.

Det är I. C. W:s styrelse, samtliga ordförande i de affilierade nationella förbunden samt medlemmarna av de

internationella stående kommittéerna som deltaga i dessa exekutivmöten, vilka ha till uppgift att preparera föreliggande ärenden till den blivande femårskongressen, som denna gång kommer att äga rum i Washington i maj nästa år.

Mötets arbete fördelar sig på styrelsens och de stående kommittéernas respektive sammanträden. Styrelsen har främst att behandla en del framlagda stadgeändringsförslag i huvudsak gående ut på att underlätta annan internationell organisations anslutning till I. C. W.

Programmet för de stående kommittéerna upptar sammanträden: onsdagen den 21 maj av kommittéerna för lagar rörande kvinnans rättsliga ställning, för rösträtt och medborgarrätt, för in- och utvandring, för den särskilda barnaskyddskommittén och för finanskommittén; torsdagen den 22: kommittéerna för pressen, för lika moral, för allmän hälsovård och för finanserna; fredagen den 23: kommittéerna för fred och skiljedom, för uppfostran, för yrken och anställningar.

Exekutivkommittén sammanträder samtliga dagar den 24—28 för- och eftermiddagar.

Offentliga aftonmöten anordnas den 20, 23 och 26 maj. Det första utgör ett välkomstmöte med hälsningstal av ordföranden för Danska kvinnornas nationalförbund, svar av I. C. W:s ordförande Lady Aberdeen och av de närvarande ordförandena för anslutna länder. På det andra offentliga kvällsmötet kommer talare från skilda länder att tala om kvinnans förhållanden inom yrken och anställningar, inom vetenskapen, industrien och det sociala arbetet. Den tred-

je kvällens möte behandlar: Vår förpliktelse gentemot barnen.

Den 27 maj äger en avskedssammanskomst rum.

Till början av juni, måndagen den 2—lördagen den 7 juni, inbjuder Nordiska Kvinnosakskommittén i Finland till kongress i Hälsingfors. Det är den sedan länge planerade och på grund av oöverkomliga hinder uppskjutna sammankomsten av Nordiska kvinnosakföreningars samorganisation, som finskorna nu gästfritt ordna.

För måndagen den 2 upptar programmet ensamt välkomstmöte, tisdagen den 3 skall emellertid arbetet vara i full gång. Efter öppningshögtidlighet och lunch inleder fru Gyrithe Lemche, Danmark, diskussion av samarbetet inom organisationen, och senare är det äktenskapslagen, med fru Gerda Lindblom, Sverige, och dr Tekla Hultin, Finland, som referenter, som står under debatt. På aftonen är propagandamöte å Nationalteatern.

Onsdagen den 4 upptar diskussion av Kvinnornas arbetsvillkor, inledare fröken A. Westergaard, Danmark; föredrag om Gift kvinnans nationalitet, eventuellt av fru Anna Wicksell, Sverige; diskussion av Husmodersarbetet, inledare fru H. Gebhard, Finland; Kvinnliga präster, på förslag från Norge. Torsdagen den 5: Frutiteln, Finland; Unga kvinnors utbildning till självförvärv, Finland.

Programmet har även en samvaro- och festlig avdelning, som är särdeles fyllig: mottagning hos presidentens gemål, fru E. Ståhlberg; luncher på Brändö och Sveaborg; konsert i Stenmans konstpalats; festmiddag efter förhandlingarnas slut söndagen den 8; en utfärd till Borgå; förevisning av allmänna inrättningar m. m.

Från F.-B.-F.-kretsarna.

Hälsingborgskretsen hade den 28 jan. sammankomst å Gamlegård, varvid biblioteksamanuensen fröken Greta Linder, Stockholm, höll föredrag om bibliotek i Amerika, Danmark och Sverge.

Karlskronakretsen hade som ett upplysande led i kretsens verksamhet den 29 jan. anordnat en rundtur till en del sociala institutioner i Karlskrona. Samlingen skedde vid Koopmans backe, där ett 30-tal personer möttes för att avlägga ett besök på Barnkrubban, varvid lokalerna besågos under ciceronskap av föreståndarinnan, fröken Kjellqvist. Fru Tina Borgström lämnade härunder en kort historik över Barnkrubbans utveckling under årens lopp.

Därefter besöktes Tuberkulosdispensären under föreståndarinnan fröken Fredrikssons ledning samt Mjölkdroppen, som demonstrerades av fröken Bolander.

Fattigvårdens samtliga lokaler besöktes därpå under ciceronskap av syssloman Rein Dahl och inspektor Djurbergh.

Den intressanta och givande rundturen avslutades med en bland deltagarna gjord insamling för att hjonen på fattigvården under eftermiddagens lopp skulle erhålla extra kaffe med dopp.

Kristianstadskretsen sammanträdde till årsmöte den 25 jan., varvid den sittande styrelsen i sin helhet återvaldes och den under året avlidna fröken Anna Möller ersattes med förutvarande styrelsesuppleanten fru Eva Johnsson. I den senares ställe invaldes som suppleant fru Anna Fischer. Föredrag hölls därpå av kretsens ordförande fru Elisabeth Sjövall om »Besök i Hälsingborg — på Husmödrarnas dag 27 april och 8 dec. i Gamlegården» och av fröken Anna Lundqvist om »En resa till Italien», varefter samkväm följde.

Kretsen Lund med omnejd hade den 24 jan. årsmöte å Grand Hotell under fru K. Mortensens ordförandeskap. Sedan års- och revisionsberättelserna upplästs och

ansvarsfrihet beviljats styrelsen skreds till val av styrelseledamöter, varvid de i tur avgående, fröken Elna Persson, fru Carola Eklundh, fru Malin Holmström-Ingers, fru Maria Backman, och fru Märta Björnbom-Romson, omvaldes. Efter fröken Hanna Möller, som undanbett sig återval, utsågs med acklamation professorskan Torborg Petré.

Till fröken Möller avsändes ett hälsningstelegram med tack för hennes verksamhet inom förbundet.

De förutvarande revisorererna återvaldes samt till revisorssuppleant efter fru Wennström, som av sagt sig, fru Thyra Rosén.

Till representanter vid förbundets årsmöte i Stockholm utsågos professorskan Anna Herrlin och fru Carola Eklundh.

Fru Bugge-Wicksell höll därefter föredrag om »Den internationella kvinnorösträttsalliansens kongress i Rom 1923».

Malmö kretsens styrelse har vid sammanträde den 18 jan. beslutat utdela följande stipendier ur Sederholmska stipendiefonden: 1,200 kr. till fröken Gunhild Bayard för kurs vid Apelryds 2-åriga trädgårdsskola; 500 kr. till fröken Sonja Åkerhjelm för kurs vid Rimforså; 400 kr. till fröken Essie Moberg för kurs vid F.-B.-F:s högre yrkesskola i Stockholm; 300 kr. till fröken Elsa Thun för kurs vid folkskoleseminariet i Landskrona; 200 kr. till fröken Greta Cederholm för kurs i blomsterbinderi; 100 kr. till fröken Erna Eckerström för kurs i handelsskola.

Mjölbykretsen hade den 29 jan. sitt årsmöte. Sedan års- och revisionsberättelserna föredragits och godkänts förrättades val av styrelse. Till ledamöter valdes fröken Inez Flinta, ordf., fröken Ebba Cnattingius, v. ordf., fru Rakel Gerholm, sekr., fru Thyra Björne, v. sekr., och fröken Ingeborg Barr, kassaförvaltare. Till styrelsens suppleanter valdes fru Helga Norrby och fröken Tekla Mattsson. Revisorer blevo fru Gertrud Wågman och fru Aina Gustavsson med fru Louise Ahlvén och fröken Ingrid Wåhlén som suppleanter.

Stockholmskretsens Fredrika-Bremerkola började sin vårtermin den 21 jan. med upprop och samkväm å F.-B.-F:s byrå-lokal, dit kurserna för vårterminen även äro förlagda. Fröken Stina Staël von Holstein höll under kvällens lopp ett kåserande föredrag öfver »Strövtåg i Amerika» och en flickkör, under fröken Maj Sondéns ledning, föredrog ett antal sågnummer.

Aftonkurserna pågå nu efter samma schema som förut alla kvällar i veckan mellan kl. 7—9, med undantag av lördagsaftnarna.

Ystadskretsen sammanträdde den 23 jan. å Hotell Continental under friherrinnan Staël von Holsteins ordförandeskap. Kretsen beslöt därvid att i mitten av maj månad anordna en hemutställning. För densammas säkerställande tecknades av å mötet närvarande en garantisumma om 1,200 kr. Styrelsen fick i uppdrag att vidtaga förberedelser samt att till kretsens möte i februari framkomma med riktlinjer för utställningen i fråga.

Notiser från bokvärlden.

Tomtelilla. Roman av Clara von Vegesack-Nordström. Almqvist & Wiksells förlag.

Det har skrivits många romaner med en svensk småstad som miljö och med mer eller mindre förkrympta småstadssjälur till huvudpersoner. Men i Clara von Vegesack-Nordströms bok är själva småstaden gjord till ett levande väsen, som talar, lever och verkar genom sina inbyggare. Handlingen blir helt och hållet symbolisk, trots det att lokaliseringen är begränsad till en uppsvensk kustort.

Författarinnan har förelagt sig ett ganska krävande arbete, och det måste erkännas att hon trots vanskligheterna i tankegångens genomförande nått ett förvånansvärt gott resultat. Med den godmodigt satiriserande humorn ges från början den rätta färgen åt skildringen. Man får se Tomtelilla genom ett förstoringsglas — ett sådant som förstorar endast huvudena. Men stadens invånare äro fullkomligt omedvetna om det egendomliga perspektivet. De röra sig likt marionetter fram och tillbaka på den lilla plats av jorden, som blivit dem tilldelad. Och

allt går lyckligt, ingen stör det lilla samhället i dess sorglösa tillvaro förr än de onda makter, som lura även i denna undangömda vrå av världen, börja röra på sig. Begäret efter ryktbarhet och pengar förmår Tomtelillas hjärta att slå i hastigare takt. Den lilla staden får ambitioner, vill växa ur sin litenhet, bli rik och berömd och detta blir Tomtelillas tragedi och historien som boken handlar om.

Man kan knappt ana att författarinnan till denna bok är debutant. In i minsta detalj är det originella skildringssättet genomfört och med en stilistisk talang som lovar gott för framtiden. Under sin långa vistelse i Tyskland har Clara von Vegesack-Nordström ej glömt sitt hemland och den kultur som här utvecklas. Kontakten synes fortfarande stark med det gamla fäderneslandet.

Genom att ägna sig åt litterär verksamhet kommer denna utlandssvenska att återbördas till Sverige, och det på ett sätt som endast kan vara till glädje för dem som ha intresse för ung svensk romanlitteratur.

LOUISE STENBOCK.

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av **Fredrika-Bremer-Förbundet**.
Redaktör: *Ellen Kleman*.

Förbundsmedlemmar erhålla tidskriften till ett pris av kr. 5:50, varvid prenumeration sker direkt genom **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 48 Klarabergsgatan, Stockholm**. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å närmaste postanstalt eller i bokhandel. Pris för postupplaga: $\frac{1}{4}$ år kr. 6:50; $\frac{1}{2}$ år kr. 3:50; $\frac{1}{4}$ år kr. 1:90. Lösnummer 65 öre. Redaktion och expedition: 48 Klarabergsgatan II, Stockholm. Redaktions-tid: tisdagar och fredagar kl. 1—3. Allm. T. Norr 48 50, Riks 27 62. Expeditionen: kl. 11—4 varje söckendag. Allm. T. Norr 48 50, Riks 27 62.

Tidning för Lärarinnor

utkommer sedan 1898 med ett n:r i veckan.
Redaktris: *Anna Hammar dahl*. Adress:
Pipersgatan 9, Stockholm. Utgår till skolhusen,
speciellt å landsbygden, över hela Sverige. Kom-
munernas annonsorgan vid ledigförklarande av
skoltjänster.

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS

— SJUKKASSA —

för bildade självförsörjande kvinnor

Expeditionen: **KLARABERGSGATAN 48 II**

OBS.! Öppen endast tisdagar kl. $\frac{1}{2}$ 11— $\frac{1}{2}$ 1, fredagar $\frac{1}{2}$ 3—4. **OBS.!**

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS

SJUKSKÖTERSKEBYRÅER

i **Stockholm**: Barnhusgatan 6, n. b. Rikstel. 68 98, Allm. Tel. Norr 82 11.

Tel.-adr.: *Sköterskebyrån*.

Byrån mottager sjukbud hela dagen; pr telefon även nattetid.

Föreståndarinnan träffas säkrast $\frac{1}{2}$ 2— $\frac{1}{2}$ 4.

i **Göteborg**: Vasa Kyrkogata 5. Rikstel. 61 87.

I N N E H Å L L.

F.-B.-F. och kommittéförslaget om kvinnolönerna.

Årets riksdag.

Årstabygget — de svenska kvinnornas eget hus.

Tilgang og Ligelön. Av Anna Westergaard.

Kringblick.

Fredrika Bremer och Amiel.

Internationella kvinnomöten 1924.

Från F.-B.-F.-kretsarna.

Notiser från bokvärlden.

Ledig annonsplats